
IDOLATROUS IN-LAWS: WHY DID YISRO MERIT TO BE MOSHE'S FATHER-IN-LAW?

FEBRUARY 10, 2023
YU TORAH MITZION KOLLEL
Extended Care, יתרו

THE QUESTION

1. שמות פרק ב פסוקים טז-כב

(16) And the priest of Midyan had seven daughters, and they came and drew water, and they filled the troughs to water their father's flock. (17) The shepherds came and drove them away, and Moshe rose and saved them and watered the flock. (18) They came to their father, Reuel, and he said, "Why have you come so quickly today?" (19) They said, "An Egyptian man delivered us from the hand of the shepherds and, moreover, he even drew water for us and watered the flock." (20) He said to his daughters, "And where is he? Why did you leave the man? Call him and he shall eat bread." (21) Moshe agreed to dwell with the man, and he gave his daughter, Zipporah, to Moshe. (22) She bore a son and he named him Gershom, for he said, "I was a sojourner in a foreign land."

(טז) ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהן :
 (יז) ויבאו הרעים ויגרשום ויקם משה וישען וישק את צאנם :
 (יח) ותבאנה אל רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום :
 (יט) ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן :
 (כ) ויאמר אל בנותיו ואין למה זה עזבתן את האיש קראו לו ויאכל לחם :
 (כא) ויואל משה לשבת את האיש ויתן את צפרה בתו למשה :
 (כב) ותלד בן ויקרא את שמו גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה :

2. רמב"ן בראשית פרק מא פסוק מה

...ואני אומר כי לדברי רבותינו היה פוטיפר שר לפרעה, וכאשר נסתרס בגופו והכירו בו וקראוהו פוטיפרע **נתבייש בדבר ופירש משררתו, והכניס עצמו בבית עבודה זרה ונעשה כומר לעבודה זרה** כי כן מנהג הנכבדים. ואפשר שהיה און שם עבודה זרה שלו, וכן כהן מדין כומר, כמו שאמרו (סנהדרין פב ב) ביתרו שהיה מפטם עגלים לעבודה זרה :

3. רמב"ן שמות פרק ב פסוק טז

(טז) ולכהן מדין שבע בנות - לא יזכיר הכתוב שמו, כי איננו ידוע רק מן הכנוי שהוא נכבד בכהונתו. והוא יתרו, כי אחרי התחתן במשה כתוב וישב אל יתר חותנו (להלן ד יח), ושם כתוב ויאמר יתרו למשה לך לשלום, כמו אליה (מ"ב א ג) ואליהו (שם א יז א), ירמיה (ירמיה כז א) וירמיהו (שם א א). ואחרי שנתגייר נקרא חובב, דכתיב מבני חובב חותן משה (שופטים ד יא), כי דרך כל המתיהדים לקרא להם שם אחר בישראל. והוא בן רעואל, דכתיב ויאמר משה לחובב בן רעואל המדיני (במדבר י כט). ומה שאמר בכאן (פסוק יח) ותבאנה אל רעואל אביהן, הוא אבי אביהן, כמו אלהי אבי אברהם (בראשית לב י), נבוכדנצר אבוהי (דניאל ה ב), וכן הידעתם את לבן בן נחור (בראשית כט ה), וכן ומפיבושת בן שאול (ש"ב יט כה), ורבים כן. והיה זה, כי הכהן לא ימצא בבית, כי היה נטרד בכיהונו בבית אלהיו, ותבאנה אל הזקן. ויתכן כי "ויואל משה לשבת את האיש" הוא הכהן הנזכר למעלה, כי הוא שנתן לו צפורה בתו :

4. [רבינו] בחיי שמות פרק ב פסוק כא

ויואל משה. מה ראה משה ליטפל ביתרו עובד ע"ג...

ANSWERS

5. שמות פרק יח פסוק יא

(11) Now I know that Hashem is greater than all the gods, for the matter in which they schemed against them.

(יא) עתה ידעתי כי גדול יקזק מפלה אללהים
כי בדבר אשר זדו עליהם:

6. רס"ג שמות פרק יח

ולא נתכוון באמרו עתה ידעתי שלפני זמן זה לא ידע את א-להים, כי אילו היה כן אסור היה למשה רבנו להתחתן בזרעו...

7. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קט עמוד ב

אמר רבי אלעזר: לעולם ידבק אדם בטובים, שהרי משה שנשא בת יתרו - יצא ממנו יהונתן אהרן שנשא בת עמינדב - יצא ממנו פנחס.

8. השגות ר' מבשר הלוי על רס"ג עמוד 107

אמר מבשר: אין הדבר כמו שחשב שאלמלא היי יתרו יודע את השם, לא היי השליח רשאי להתחתן בבתו, כי כבר ראינו שנביאים וחסידים התחתנו בבנות הגויים. וכבר התיר לנו השם יתעלה החיתון עם השבוי אחרי שאנו מגיירים אותה. וזה מראה לך שהחשוב בנשואי אשה הוא לא היות אביה מאמין, אלא היות היא מאמינה, יודעת את אלקים ודתו.

9. ר' אברהם בן הרמב"ם שמות פרק ב פסוק כ

ויאמר (וגי) ואיו וג' - ממשפחת אברהם היה (רעואל) כי מדין מבני קטורה אשר ממדותיו כלומר (ממדותיו) של אברהם ע"ה גמילת החסד והכנסת האורחים סימן לזרע אברהם גומלי חסדים.

10. פרקי דרבי אליעזר פרק מ

...רבי לוי אומר המטה שנברא בין השמשות, נמסר לאדם הראשון בגן עדן, ואדם מסרו לחנוך, וחנוך מסרו לנח, ונח מסרו לשם, ושם מסרו לאברהם, ואברהם מסרו ליצחק, ויצחק מסרו ליעקב, ויעקב הורידו למצרים ומסרו ליוסף בנו. וכשמת יוסף נשלל [נ"א: נלקח] כל ביתו ונתן בפלטרין של פרעה. והיה יתרו [נ"א: פרעה] אחד מחרטמי מצרים, וראה את המטה ואת האותות אשר עליו, וחמד אותם בלבו, ולקחו והביאו ונטעו בתוך גן ביתו של יתרו. וראה את המטה, ולא היה אדם יכול לקרב אליו עוד. וכשבא משה לביתו נכנס לגן ביתו של יתרו, וראה את המטה וקרא את האותות אשר עליו, ושלח ידו ולקחו. וראה יתרו את משה ואמר זה עתיד לגאל את ישראל ממצרים, לפיכך נתן לו את צפורה בתו לאשה, שנקאמר [שמות ב, כא] ויואל משה לשבת את האיש וגו'...

11. תרגום יונתן שמות פרשת שמות פרק ב פסוק כא

וכד חכים רעואל דערק משה מן קדם פרעה טלק ותייה לגובא והות צפורה ברתיה דבריה מפרנסא ותייה בסיתרא בזמן עשרתי שניו ולסוף עשרתי שניו אפקיה מן גובא ועל משה בגוי גינוניתא דרעואל והנה מודי ומצלי קדם יי דעבד עמיה ניסין וגבורן ואיסתכחית חוטרך דאיתבראת ביני שמשתא וחקיין ומפרש עליה שמא רבא ויקירך דביה עתיד למעבד ית תמהנא במצרים וביה עתיד למבזע ית ימא דסוף ולהנפקא מוי מן כיפא והנה דעיץ בגו גינוניתא ומן יד אושיט ידיה ונסביה הא בכין צבי משה למתב עם גברא ויהב ית צפורה ברת בריתיה למשה:

12. כתר יונתן שמות פרשת שמות פרק ב פסוק כא

וכאשר החכים [למד, נודע] רעואל שברח משה מלפני פרעה השליך אותו לבור והיתה ציפורה בתו של בנו מפרנסת אותו **בסתר בעת עשר שנים** ולסוף עשר שנים הוציאו מן הבור ובא משה בתוך גינתו של רעואל ויהי מודה ומתפלל לפני יי שעשה עמו ניסים וגבורות וירא מקל שנברא בין השמשות וחקוק ומפורש עליו השם הגדול הנכבד שבו עתיד לעשות את המופתים במצרים ובו עתיד לקרוע את ים של סוף ולהוציא מים מן הסלע, והיה תקוע בתוך גינתו ומיד הושיט ידו ולקחו והנה בכך הואיל משה לשבת עם האיש ויתן את ציפורה בתו למשה:

WHY YISRO?

13. שמות פרק ב פסוק כא

(21) Moshe agreed to dwell with the man, and he gave his daughter, Zipporah, to Moshe.	ויואל משה לשבת את־האיש ויתן את־צפורה בתו למשה:
--	--

14. רס"ג שמות פרק ב פסוק כא

ויואל משה, וכאשר האריך משה לשבת אצל האיש.

15. ספורנו שמות פרק ב פסוק כא

לשבת את האיש. לרעות את צאנו, כמו שבה עמדי (שם כט, יט):

שיטת ר' דן

16. [רבינו] בחיי שמות פרק ב פסוק כא

ויואל משה. מה ראה משה ליטפל ביתרו עובד ע"ג, אלא היה משה בורח מפני פרעה ומתירא ממנו שמה יגלגל עלילות **בכל מקום שהוא כדי שיהרגוהו**, ועל כן הלך להתחתן עם אחד הכהנים שהם כומרים לע"ג, **מפני שהיו כל נכסיהם בני חורין אין למלך עליהם שום נגישה ולא שום תביעה**, כענין שכתוב: "רק אדמת הכהנים לבדם לא היתה לפרעה" (בראשית מז, כו), וכתוב: "כי חק לכהנים מאת פרעה" (שם כב), ועל כן רצה להתחתן עם אחד מהם, **ושישא בתו אחר שנתגייר**. ומה שבחר יתרו מן הכהנים, **מפני שהיו לו בנות רבות**, כדי שיעשה לו זו וירצו בו לאלתר ולא ידקדקו עמו, ומזה אמר "ולכהן מדין שבע בנות" (פסוק טז), כי מה צורך להזכיר שהיו לו שבע בנות, אלא שמן הטעם הזה רצה להטפל במקום ההוא, ורצה להשבע להם בדבר, שכן דרשו רז"ל (שמו"ר א, מ) "ויואל משה", אין אלה אלא שבועה, כך **שמעתי מפי הרב רבי דן ז"ל**:

שיטת רש"י

17. שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה א

...ולכהן מדין שבע בנות, והלא הקדוש ברוך הוא שונא עבודת כוכבים ונתן מנוס למשה אצל עובד עבודת כוכבים אלא אמרו רבותינו יתרו כומר לעבודת כוכבים היה וראה שאין בה ממש וביסר עליה והרהר לעשות תשובה עד שלא בא משה וקרא לבני עירו ואמר להם עד עכשיו הייתי משמש אתכם מעתה זקן אני בחרו לכם כומר אחר עמד והוציא כלי תשמישי עבודת כוכבים ונתן להם הכל, עמדו ונדוהו שלא יזדקק לו אדם ולא יעשו לו מלאכה ולא ירעו את צאנו ובקש מן הרועים לרעות לו את צאנו ולא קבלו לפיכך הוציא בנותיו, ותבאן ותדלנה, מלמד שהיו מקדימות לבא מפני פחד הרועים, ויבואו הרועים ויגרשום, אפשר הוא כהן מדין והרועים מגרשים בנותיו אלא ללמד שנידוהו וגרשו בנותיו כאשר גרושה, כד"א (שם/בראשית/ג) ויגרש את האדם...

18. רש"י בראשית פרק מז פסוק כב

הכהנים - הכומרים, כל לשון כהן משרת לאלהות הוא, **חוץ מאותן שהם לשון גדולה**, כמו (שמות ב טז) **כהן מדין**, (לעיל מא מה) כהן און :

19. שמות פרק ב פסוק טז

(16) And the priest of Midyan had seven daughters, and they came and drew water, and they filled the troughs to water their father's flock.	וּלְכֹהֵן מִדְיָן שִׁבְעַת בָּנוֹת וַתִּבְאֶנָּה וַתִּדְלֶנָּה וַתִּמְלֵאנָה אֶת הַתְּרֵקִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבֵיהֶן :
---	--

20. רש"י שמות פרק ב פסוק טז

ולכהן מדין - רב שבהן ופירש לו מעבודה זרה ונידוהו מאצלם :

21. מזרחי (רא"ם) שמות פרק ב פסוק טז

[ולכהן מדין] ופירש לו מעבודה זרה, ונדוהו מאצלם. בשמות רבה. **דאם לא כן איך נשא משה בתו של כומר לעבודה זרה**, ואיך אפשר שיהיו הרועים מגרשים את בנותיו, שהיה כומר שלהם שכולם נכנעים תחתיו, אלא מתחלה היה כומר לעבודה זרה, **וראה שאין בה ממש** וקרא לבני עירו ואמר להם: עד עכשיו הייתי משמש אתכם, מעתה אני זקן, בחרו לכם כומר אחר. עמדו ונדוהו, שלא יזדקק לו אדם ולא יעשו לו מלאכה ולא ירעו לו צאנו, ולפיכך הוציא את בנותיו כו', כדאיתא בשמות רבה. **אך לא ידעתי למה לא פירש הרב "ולכהן מדין" כומר כמשמעו**, דבשלמא המתרגם תרגמו "ולרבא דמדנין" ולא תרגמו כומר, כמו שתרגם (בראשית מז, כו) "רק אדמת הכהנים", איכא למימר מפני שהיה קשה לו לומר שהזמין ה' למשה לקחת בת כומר לעבודה זרה, אלא לרש"י ז"ל שפירש שנדוהו מאצלם על שפירש מעבודה זרה, כמו שדרשו בשמות רבה, למה לא פירש אותו כומר ממש. ושמו יש לומר, שגם המתרגם מסכים למה שפירשו בשמות רבה, **אלא שעם כל זה קשה בעיניו שיהיה הכתוב מכנה אותו אחרי התשובה באותו שם של גנאי שהיה נקרא בו כשהיה עובד עבודה זרה, וכל שכן שיקראנו כן אחר שיהיה חותנו של משה.**

22. שמות פרק יח פסוק א

(1) Yitro, the priest of Midyan, Moshe's father-in-law, heard all that God had done for Moshe and His people, Israel, that Hashem had brought Israel out of Egypt.	(א) וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן חַתָּן מֹשֶׁה אֶת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא יְקֹוֹק אֶת-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם :
--	--

23. שמות פרק יח פסוק ה

(5) Yitro, Moshe's father-in-law, came with his sons and his wife to Moshe, to the wilderness in which he was encamping, the Mountain of God.

וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ
אֶל-מֹשֶׁה אֶל-הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר-הוּא חֹנֶה
שָׁם הַר הָאֱלֹהִים:

24. רש"י שמות פרק יח פסוק ה

אל המדבר - אף אנו יודעין שבמדבר היו, אלא בשבחו של יתרו דבר הכתוב, שהיה יושב בכבודו של עולם ונדבו לבו לצאת אל המדבר, מקום תהו, לשמוע דברי תורה:

25. שמות פרק יח פסוק ח

(8) Moshe recounted to his father-in-law all that Hashem had done to Paroh and to Egypt on account of Israel, all the hardships that had befallen them on the way, and how Hashem had saved them.

וַיִּסְפָּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ אֵת כָּל-אֲשֶׁר
עָשָׂה יְקֹוֹק לְפָרֹעַ וּלְמִצְרַיִם עַל
אוֹדֶת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר
מִצָּאתָם בְּדֶרֶךְ וַיִּצְלָם יְקֹוֹק:

26. רש"י שמות פרק יח פסוק ח

ויספר משה לחתנו - למשוך את לבו לקרבו לתורה:

27. שמות פרק יח פסוק ט

(9) Yitro rejoiced over all the good that Hashem had done for Israel, that He had saved them from the hand of Egypt.

וַיִּחַד יִתְרוֹ עַל כָּל-הַטּוֹבָה אֲשֶׁר-עָשָׂה יְקֹוֹק
לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוּ מִיַּד מִצְרַיִם:

28. רש"י שמות פרק יח פסוק ט

ויחד יתרו - וישמח יתרו, זהו פשוטו ומדרשו נעשה בשרו חדודין חדודין, מיצר על איבוד מצרים, היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה:

29. שמות פרק יח פסוק יא

(11) Now I know that Hashem is greater than all the gods, for the matter in which they schemed against them."

עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי-גָדוֹל יְקֹוֹק מִכָּל-הָאֱלֹהִים
כִּי בִדְבַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם:

30. רש"י שמות פרק יח פסוק יא

עתה ידעתי - מכירו הייתי לשעבר ועכשיו ביותר:

31. רש"י שמות פרק יח פסוק יא

מכל האלהים - מלמד שהיה מכיר בכל עבודה זרה שבעולם שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה:

שיטת הצרור המור

32. צרור המור פרק ב פסוק כא

ואמר ויואל משה לשבת את האיש. לפי שהיה האיש החכם מכל בני קדם. ולפי שהוא הכיר בחכמתו. רצה ברצון נפשו להתדבק אליו לראות חכמתו. ואולי ברוח קדשו הכיר בו שראוי לחסות תחת כנפי השכינה. ולכן רצה לשבת אצלו להחזירו למוטב. ולפי שיתרו ג"כ הכיר בחכמת משה ומעלתו. ויתן את צפורה בתו המיותדת לו בענותנותה ובמעשיה.

33. צרור המור פרק יח פסוק כד

וישמע משה לקול חותנו. לפי שראה שעצתו היתה טובה. ויעש כל אשר אמר. בלי תוספת ומגרעת. לפי שדבריו היו ברוח הקדש. וזה יורה על ענותנותו של משה שקבל האמת ממי שאמרו ועשאו בלי שנוי. ויורה על חכמתו של יתרו שראתה עינו מה שלא ראה עינו של משה. וכל זה זכה יתרו בזכות וישמע יתרו. ולכן כתב במקומו וישמע משה לקול חותנו. ולא רצה השם יתברך לומר פרשה זו למשה אלא שיבא יתרו לחדשה. כדי שיכירו ישראל חכמתו של יתרו. כי לא לחנם הלך משה לישא בתו. אלא מפני שהוא מינו וחכם כמותו. ולכן עשה מאמרו בכח אל ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל.

34. צרור המור שמות פרק יח

וישמע יתרו סמך זאת הפרשה לפרשת עמלק. להודיענו הטוב הגדול שעשה עמנו יתרו. הפך ממה שעשה עמלק. כי עמלק רצה לעכב לישראל שלא יעלו לארץ ולא יבנו בית המקדש כמו שכתבתי למעלה. ויתרו יסד בנין ירושלים ויסודותיה. כי בירושלים כתיב ציון במשפט תפדה. והיא נקראת כסא ה'. כי שמה ישבו כסאות הסנהדרין למשפט וכסאות לבית דוד. והמשפט הוא סבת קיום הארץ. כדכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ. וכתיב ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו. ובזה קיים העולם. כאומרם על ג' דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום. ויתרו נתדבק באמת שהוא ה' אלהים אמת. ונתן עצה למשה על המשפט. כדכתיב ואתה תחזה מכל העם. ובזה נתן לישראל שלום. כדכתיב וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום ולכן זכה להעמיד בנים גדולים בתורה ובעלי עצה. וזכו לעמוד בלשכת הגזית לתת הוראה לישראל והם היו מהסנהדרין שנק' בעלי שמועה. והם היו בני קני תרעתיים שמועתיים סוכתיים. תרעתיים שנעשו רעים לאל מבני רעואל. שמועתיים בעלי שמועה מבני יתרו שנאמר בו וישמע יתרו. סוכתיים סוככים בכנפיהם על ישראל בסוכת שלום דכתיב ביה יבא בשלום. ואם כן אחר שעמלק ראש צרים רצה לעקור בנין בהמ"ק. ויתרו ראש הגרים יסד בציון אבן. אבן בוחן פנת יקרת. הוא יעבץ דכתיב ביה נכבד מאחיו. ונתן כבוד לתורה:

רצה הקב"ה לסמוך ענין יתרו לענין עמלק. וכתיב וישמע יתרו כהן מדין. להורות שראה והבין בענייני הש"י ונפלאותיו לפי שהיה חכם. ולכן שמע וחקר. דכתיב ושומע לעצה חכם. וכתיב ישמע חכם ויוסף לקח. ולכן השמיעה הוא דבר גדול וכל התורה תלויה בה דכתיב הנה שמוע מזבח טוב. ובזכות השמיעה הזאת זכה להיות איתן מושבו. בין התנאים והאמוראים והסנהדרין דכתיב איתן מושבך והוא כמו תנא בהיפוך אותיות. וזהו אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין...

(זי"ב) וסיפר שיצא משה לקראתו לכבדו. לפי שהיה חכם ובא לחסות תחת כנפי השכינה. ולכן ויספר משה לחותנו. למשוך את לבו כמו שעושים לגרים... ורבותינו אמרו עולה וזבחים לאלהים ראשי תיבות עול. להורות שקבל עליו עול תורה ועול מצות ועול מלכות שמים. ונכנס במסורת הברית והמילה וטבילה והרצאת דמים. וזה חשוב ככל הקרבנות כמו שכתבו במדרש הנעלם מזבח אדמה תעשה לי. זהו מי שמכניס בנו לברית מילה. ואמר אדמה. לפי שראוי שיתן המילה בכלי של עפר שנקרא מזבח אדמה. וזה חשוב עליו ככל הקרבנות. וזהו זבח חסד עליו את עולותיך. וכן בכאן כתב עולה וזבחים לאלהים. ואולי נאמר כי לכן סמך מיד וישב משה לשפוט את העם. להורות כי עצת יתרו שנתן על המשפט חשובה מכל הזבחים. כדכתיב עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח: